

KATSAUS MAAHANMUUTTOASIOIHIN JA TILASTOIHIN HELSINGISSÄ

Kaupunginhallituksen elinkeinojaosto 15.1.2018

Kaupunginkanslia, Elinkeino-osasto,
Maahanmuutto- ja työllisyysasiat –yksikkö,
maahanmuuttotiimi 2017

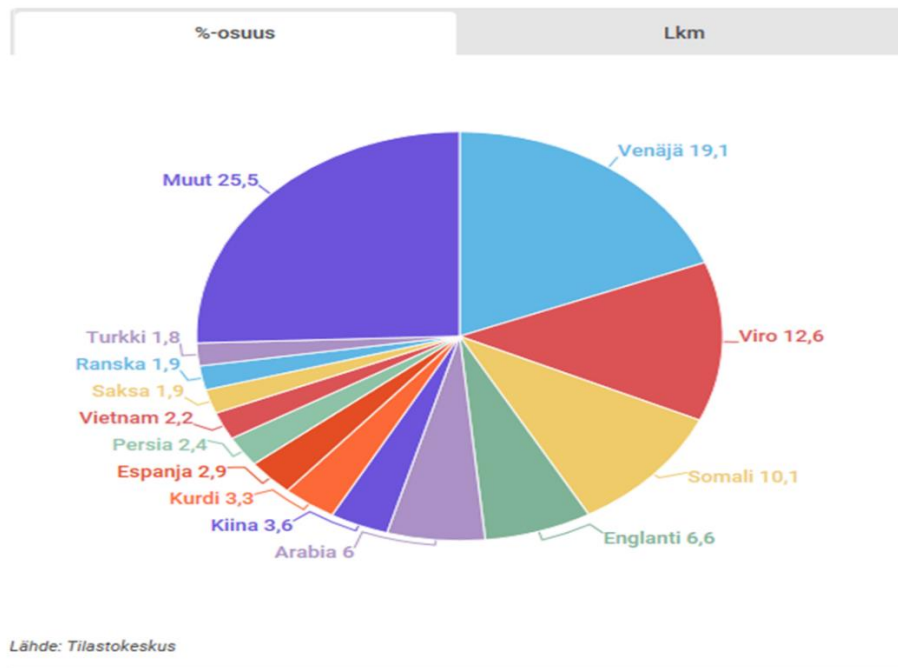
Katsaus Helsingin maahanmuuttoasioihin vuonna 2017

1. Ulkomaalaistaustaisten määrän kehitys Helsingissä

Ulkomaalaistaustaisia helsinkiläisiä oli vuoden 2017 alussa 94 888 henkilöä eli 14,9 prosenttia kaupungin väestöstä. Suurimmat kieliryhmät ovat venäjä (21 prosenttia ulkomaalaistaustaisista, 17 814), viro (13 prosenttia, 11 747), somali (10 prosenttia, 9 460), englanti (yli kuusi prosenttia, 6 123) ja arabia (kuusi prosenttia, 5 632).

Kuvio 1: Helsingin vieraskieliset äidinkielen mukaan

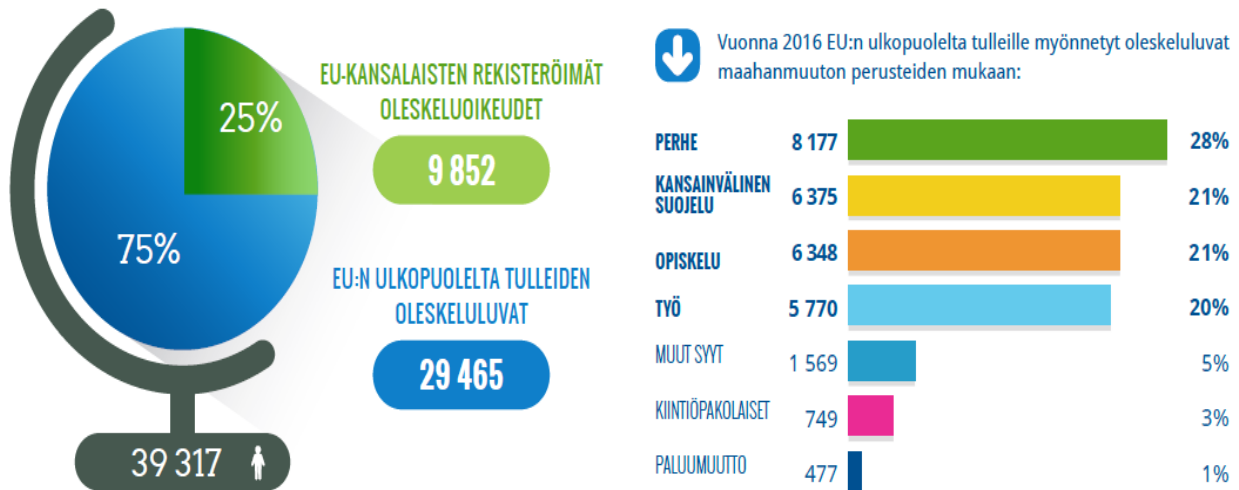
Helsingin vieraskieliset äidinkielen mukaan 1.1.2017

Lähde: Helsingin kaupungin tilastot 2017

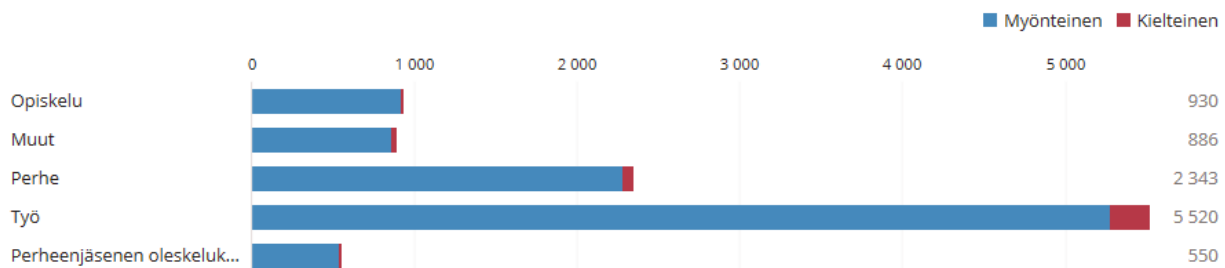
Suomeen ja Helsinkiin muutetaan edelleen pääosin perheen, opiskelun ja työn vuoksi. Kansainvälisen suojelun osuus on aiemmin ollut vain noin 10–13 prosenttia myönnettyistä luvista. Vuoden 2016 tilastojen osalta on hyvä huomata, että kansainvälisen suojelun osuus vuonna 2017 oli 21 prosenttia johtuen lisääntyneestä turvapaikanhakijoiden määrästä. Osuus palanee vuonna 2017 takaisin aiemmalle tasolle.

Kuvio 2: Oleskeluluvat vuonna 2016 perusteen mukaan

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö 2016. EU-kansalaiset rekisteröivät oleskelunsa, mutta eivät tarvitse oleskelulupaa.

Kuvio 3: EU-kansalaisen rekisteröinnit Suomessa vuonna 2016

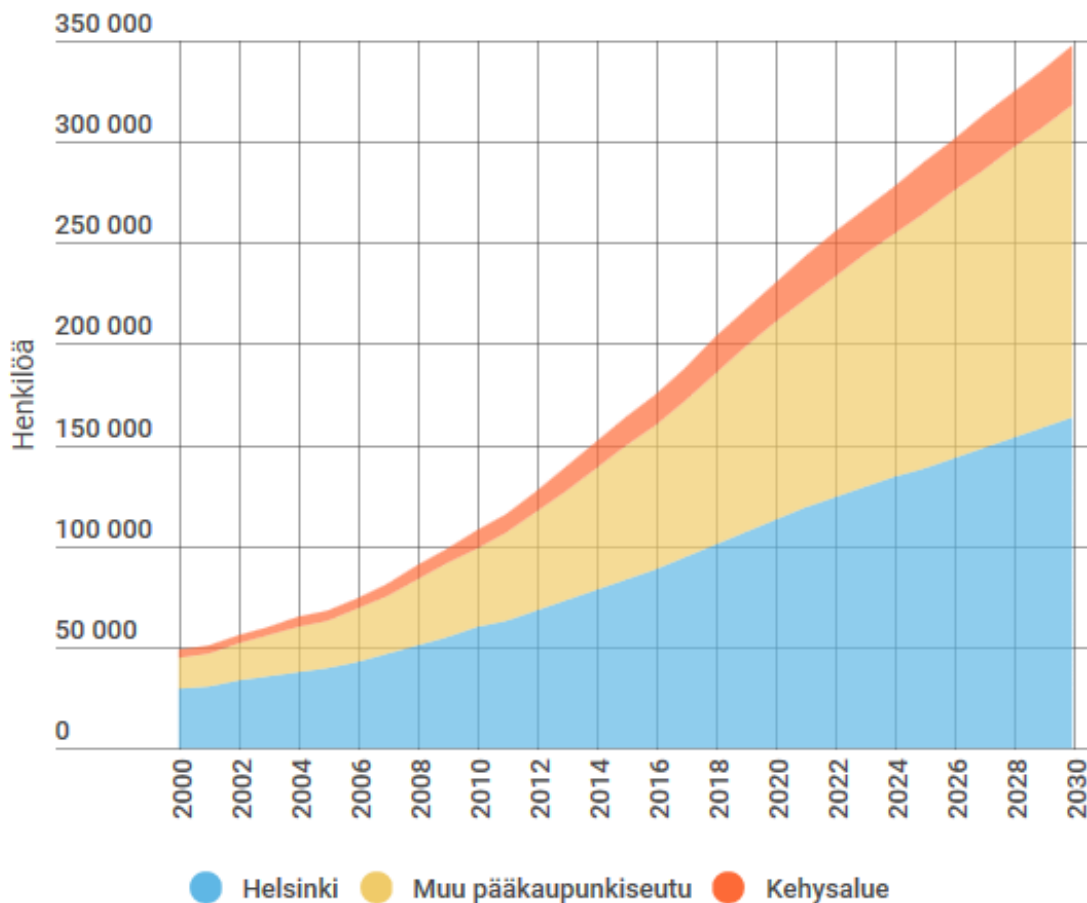
Lähde: Maahanmuuttovirasto 2017

Ulkomaalaistaustaisten määrä kasvoi 3830 hengellä Helsingissä vuonna 2016. Vuosien 2015 ja 2016 lisääntynyt turvapaikanhakijoiden tulo Suomeen tulee näkymään muuttovoittona pääkaupunkiseudulla vielä seuraavien vuosien aikana.

Helsinki sai eniten muuttovoittoa arabiankielisistä (862 henkeä), somalinkielisistä (560 henkeä) sekä venäjänkielisistä (550 henkeä) vuonna 2016. Venäjänkielisten ja somalinkielisten nettomuutto oli samaa suurusluokkaa kuin edeltävänä vuonna, mutta muuttovoitto arabiankielisistä kasvoi. Helsinki sai muuttovoittoa valtaosasta kieliryhmiä. Huomionarvoista on, että vuonna 2016 Helsinki sai vironkielisistä muuttotappiota 230 henkeä kun aiemmin muuttovoitto vironkielisistä on ollut noin 500 henkeä vuodessa.

Vuoteen 2030 mennessä vieraskielisen väestön ennustetaan kasvavan noin 23 prosenttiin koko väestöstä. Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan kieliä puhuvien arvioidaan nousevan suurimmaksi kieliryhmäksi.

Kuvio 4: Vieraskielinen väestö Helsingin seudulla 2000–2015 ja ennusteen perusvaihtoehdon mukaan vuoteen 2030

Lähde: Tilastokeskus

Lähde: Helsingin kaupungin tilastot

2. Pakolaisten vastaanoton tilanne

Marraskuun 2017 loppuun mennessä Helsinkiin on vastaanoton piiristä muuttanut kuluvana vuonna 181 oleskeluluvan saanutta henkilöä. Tämän lisäksi syyskuun loppuun mennessä oli myönnetty 15 kuntapaikkaa avoimen sopimuksen perusteella. Siihen mennessä vuoden 2017 kuntapaikan saaneista seitsemän on ollut täysi-ikäisiä turvapaikanhakijoita, kuusi ilman huoltajaa saapuneita alaikäisiä turvapaikanhakijoita ja kaksi henkilöä ihmiskaupan uhreja.

Helsingin vastaanottokeskuksessa oli rekisteröityneenä marraskuussa 2017 noin 1260 turvapaikanhakijaa, joista 986 oli yksityismajoituksessa. Yksityismajoittujien joukossa oli 49 lapsiperhettä. Vuoden 2017 aikana marraskuun loppuun mennessä yksityismajoituksesta kuntaan siirtyi asumaan 81 ihmistä. Täsmällistä arviota siitä, kuinka moni rekisteröityneistä tulee saamaan myönteisen oleskeluluvan, on vaikea antaa. Karkea arvion mukaan noin kolmannes voisi saada myönteisen luvan.

Yksityismajoituksessa pääkaupunkiseudulla erityisenä haasteena on sopivan asunnon löytyminen hintavilla vuokramarkkinoilla. Tarkkaa arviota siitä, kuinka moni yksityismajoittujista jää lopulta maahan ja Helsinkiin on vaikea tehdä, sillä oleskelulupien saanti vaihtelee yksilöllisesti. Tällä hetkellä esimerkiksi lapsiperheistä noin 20–25 prosenttia saa myönteisen oleskeluluvan. Pääasiallisesti Helsingissä yksityismajoituksessa olevat myönteisen turvapaikkapäätöksen saaneet henkilöt jäävät kuitenkin myös asumaan Helsinkiin oleskeluluvan saatuaan.

Yksityismajoituksessa asuvien henkilöiden hyvinvointi on heikentynyt lähinnä pitkittyneiden lupaprosessien seurauksena ja tämä näkyy kaupungissa myös palvelutarpeen nousuna. Ennaltaehkäisevän työn kannalta yksityismajoittujien palvelutaso pyritään pitämään hyvällä tasolla.

Sisäasiainministeriön arvion mukaan Suomessa on noin 1400 paperitonta henkilöä (syyskuu 2017) ja Helsingissä osuus olisi arviolta 500–700 henkilöä. Helsingin kaupungilla aloitti syyskuussa 2017 turvapaikanhakijoiden ja paperittomien tilannetta kartoittava työryhmä. Ryhmän tehtävänä oli kartoittaa haasteita, palvelutarpeita ja luoda yhteisiä linjauksia. Työhön osallistuivat kaupunginkanslia, sosiaali- ja terveystoimiala, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, Helsingin poliisilaitos, Suomen Mielenterveysseura ja Helsingin diakonissalaitos. Työryhmän raportti valmistui vuoden 2018 alussa.

3. Työllisyystilanne Helsingissä

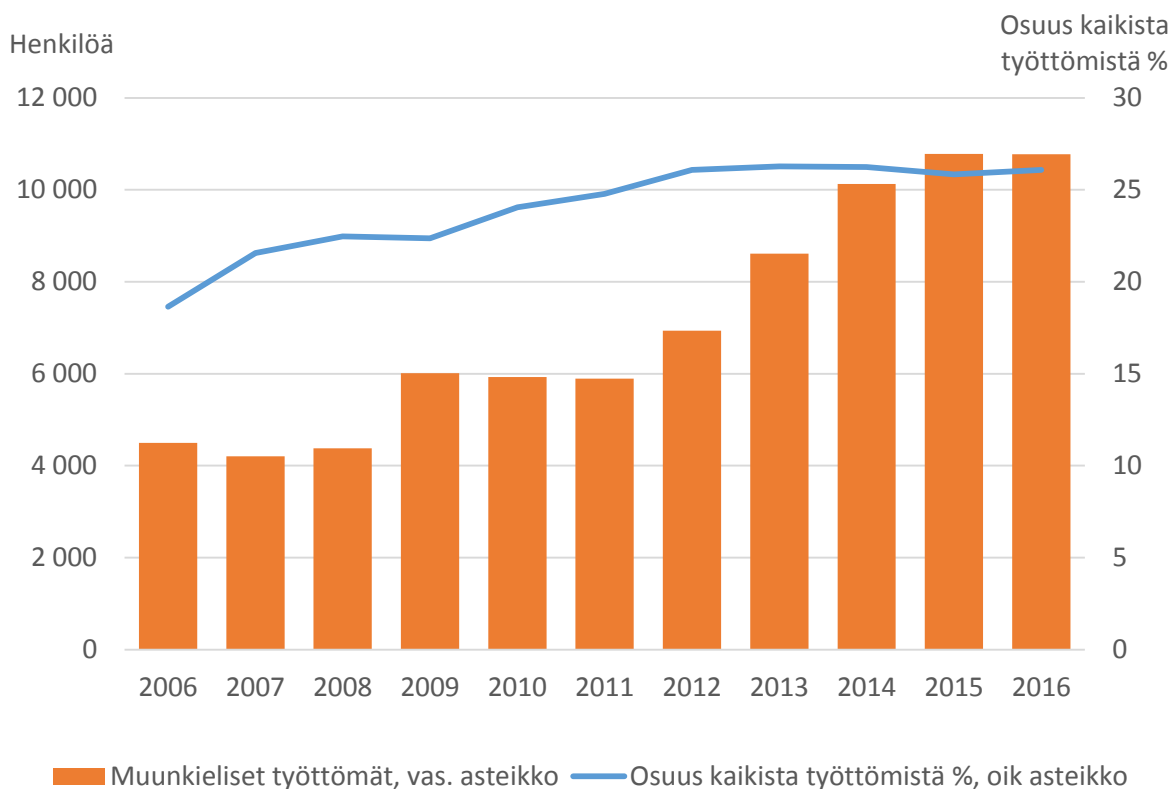
Vuoden 2017 syyskuussa Helsingin 35 850 työttömästä 27 prosenttia puhui äidinkielenään muuta kuin suomea tai ruotsia. Vieraskielisiä työttömiä oli 9 800. Määrä oli kahdeksan prosenttia pienempi kuin vuotta aiemmin. Vuoden 2017 alusta alkaen vieraskielisten kuten myös kaikkien työttömien määrät ovat kääntyneet reippaaseen laskuun.

Vieraskielisten työttömien määrä kasvoi voimakkaasti, yli 80 prosenttia, vuoden 2009 lopusta vuoteen 2016. Heikon taloustilanteen ja ulkomaalaistaustaisten hauraamman

työmarkkina-aseman lisäksi tätä selittää myös Helsingin väestökasvu maahanmuuton seurauksena.

Vaikka vieraskielisten työttömien määrä on noussut, on heidän osuutensa kaikista Helsingin työttömistä säilynyt ennallaan vuodesta 2012. Vieraskielisistä työttömistä 36 prosenttia kuului pitkäaikaistyöttömiin. Osuus on matalampi kuin koko väestöllä (41 prosenttia).

Kuvio 5: Vieraskieliset työttömät Helsingissä vuoden lopussa 2006–2016 ja heidän osuutensa kaikista Helsingin työttömistä (TEM)

26 prosenttia Helsingin alle 30-vuotiaista työttömistä on muita kuin suomen- tai ruotsinkielisiä. Vieraskielisiä alle 30-vuotiaita oli vuoden 2017 syyskuussa lopussa työttömänä 1 680 henkilöä. Määrä aleni vuoden takaisesta kuudella prosentilla.

Helsingin ulkomaalaistaustainen työvoima kasvaa jatkuvasti, ja vuonna 2015 Helsingissä asui lähes 33 000 ulkomaalaistaustaista työllistä. Vuosina 2004–2015 Helsingin työllisen työvoiman kasvu tuli lähes kokonaan ulkomaalaistaustaisten työllisten määrä kasvusta.

Ulkomaalaistaustaisten työllisten osuus kaikista helsinkiläisistä työllisistä kasvoi vuoden 2004 viidestä prosentista 11 prosenttiin vuonna 2015. Jo nyt löytyy ammatteja, joissa ulkomaalaistaustaisen työvoiman osuus lähentelee 50 prosenttia. Suurin ulkomaalaistaustaisen työvoiman osuus on ammattiryhmässä muut työntekijät. Tässä ammattiryhmässä suuria alaryhmiä ovat siivoojat, varastotyöntekijät ja avustavat keittiötyöntekijät.

Maahanmuuttajilla yrittäjyys on hieman muuta väestöä yleisempää. Vuoden 2014 tilastoissa ulkomaalaistaustaisia yrittäjiä oli Helsingissä hieman yli 3 000. Tämä oli noin 17 prosenttia kaikista Helsingin yrittäjistä. Vuoden 2017 aikana NewCo Helsingin yritysneuvonnan asiakkaista puolestaan hieman yli kolmannes (1 379 henkilöä) oli ulkomaalaistaustaisia.

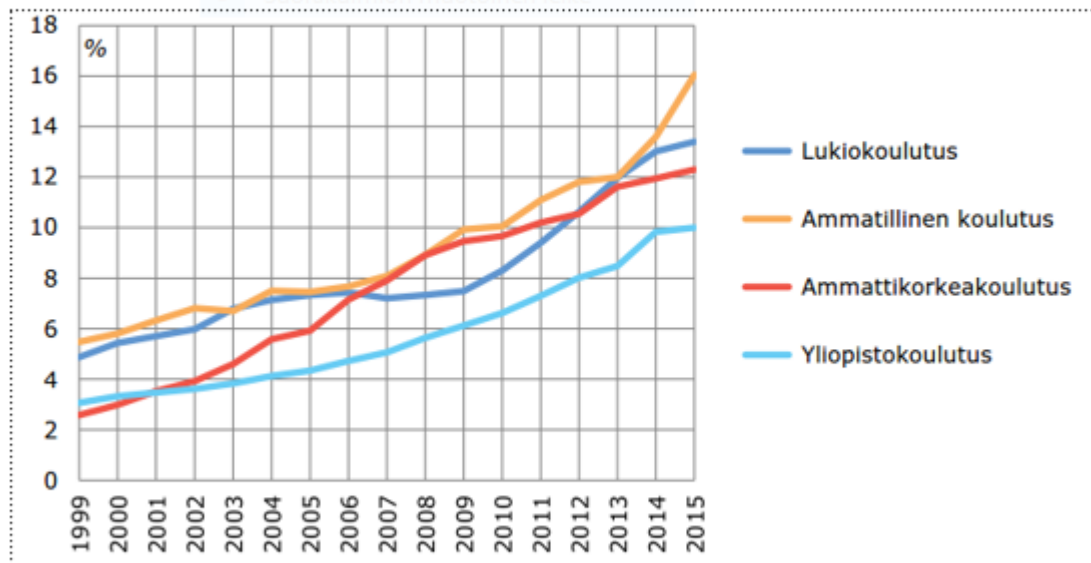
NewCo Helsingin ulkomaalaistaustaisten asiakkaiden yrityksiä oli vuoden 2017 aikana marraskuun loppuun mennessä perustettu 251 kappaletta. Määrissä ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia edellisiin vuosiin nähden. Suurimpana alana yrittäjillä on edelleen majoitus- ja ravitsemusala.

4. Kasvatus ja koulutus Helsingissä

Vuonna 2017 useampi kuin joka kuudes helsinkiläinen alle 18-vuotias puhuu äidinkielenään muuta kuin suomea tai ruotsia. Vuonna 2016 kaupungin varhaiskasvatuksessa olevista lapsista 17 prosenttia (4 222 henkilöä) oli vieraskielisiä. Helsingin kaupungin suomenkielisten peruskoulujen oppilaista 21 prosenttia (8 000 henkilöä) oli vieraskielisiä. Nuorten lukiokoulutuksessa vieraskielisten osuus oli 12 prosenttia (1 573 henkilöä), aikuislukion opiskelijoista 26 prosenttia (454 henkilöä) ja kansainvälisiä lukiotutkintoja opiskelevista 40 prosenttia (181 henkilöä). Helsingin ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijoita vieraskielisiä oli 23 prosenttia (5 240 henkilöä) ja kaikista ammatillisen koulutuksen opiskelijoista osuus oli lähes 18 prosenttia (6 662 henkilöä).

Kuvio 6: Vieraskielisten opiskelijoiden osuus kaikista opiskelijoista Helsingin eri koulutussektoreilla

Vieraskielisten opiskelijoiden osuus kaikista opiskelijoista Helsingin eri koulutussektoreilla vuosina 1999–2015

Lähde: Tilastokeskus

Lähde: Helsingin kaupungin tilastot

Vuonna 2030 arviolta joka neljäs lapsi puhuu äidinkielenään muuta kuin suomea tai ruotsia. Lähitulevaisuuden merkittävin muutos on toisen sukupolven ulkomaalaistaustaisten kasvu ja siirtyminen jatkokoulutukseen ja työelämään. Helsingissä asuvista ulkomaalaistaustaisista 17 prosenttia (16 578 henkilöä) on syntynyt Suomessa eli kuuluu ulkomaalaistaustaisten toiseen sukupolveen. Heistä kolme neljästä on alle 16-vuotiaita.

5. Katsaus maahanmuuton ajankohtaisiin hankkeisiin

5.1. Stadin osaamiskeskus

Osaamiskeskus yhdistää kotoutumiskoulutuksen, ammatillisen koulutuksen, sosiaalisen kuntoutuksen ja työllistymisen palvelut. Palvelut kattavat asiakkaan osaamisen kartoittamisen, puuttuvan osaamisen täydentämisen ja tuen ammatillisen tutkinnon suorittamiseen tai työllistymiseen. Osaamiskeskuksen palvelut on nivottu yhteen kaupungin muiden palveluiden, ammatillisen koulutuksen ja yritysyhteistyön sekä TE-palveluiden kanssa.

Stadin osaamiskeskukseen asiakkaat ovat helsinkiläisiä yli 17-vuotiaita maahan muuttaneita henkilöitä. Toiminnan aloituksen jälkeen palveluihin on ohjattu 1 800 asiakasta. Vuositasolla asiakasmäärä on noin 1 200. Asiakkaat palveluohjataan Uudenmaan TE-toimistosta tai Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimialta.

Ohjatuista asiakkaista vajaa kolmannes eli 560 henkilöä on polutettu eteenpäin. Heistä reilu puolet jatkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa, reilu neljännes on työllistynyt tai perustanut yrityksen. Osa on muuttanut pois Helsingistä, on äitiyslomalla tai työnhaku on päättynyt muusta syystä.

Tavoitteena on jatkossa vuositasolla vähintään 1 000 asiakkaan volyymi ja se, että 80 prosentille asiakkaista löytyy ratkaisu koulutuksen tai työllistymisen kautta.

5.2. Kaupunginhallituksen erillismäärärahojen hankkeet

Kotoutumisen erillismääräraha

Kaupunginhallitus kohdensi päätöksellään 21.3.2016 (§ 248) vuoden 2016 talousarvioon 10 miljoonan euron määrärahan turvapaikanhakijoiden kotoutumisen edellytysten ja maahanmuuttajien hyvän kotouttamisen varmistamiseksi. Määräraha jaettiin sosiaali- ja terveysviraston, varhaiskasvatusviraston, kaupunginkanslian, opetusviraston ja nuorisoasiainkeskuksen käytettäväksi.

Viiden hankkeen avulla on vuosina 2016–2017:

- käynnistetty Stadin osaamiskeskus ja sen avulla yhdistetty ammatillista koulutusta, työllistymistä ja kuntoutusta
- kehitetty uusia yhteistyön malleja terveysasematyön, psykiatrian, sosiaalisen kuntoutuksen ja maahanmuuttoyksikön kesken sosiaali- ja terveystoimialalla
- lisätty matalan kynnyksen toimintamahdollisuuksia liikunnan ja kulttuurin keinoin sekä tekemällä ihmisten kohtaaminen mahdolliseksi
- turvapaikanhakijanuoria ja maahanmuuttajataustaisia nuoria on tuettu jalkautuvan nuorisotyön sekä yksilö- ja ryhmätoiminnan keinoin
- tuettu lasten, nuorten ja perheiden kotoutumista avoimessa leikkipuistotoiminnassa Kotoklubi Kaneli-toiminnan ja peruskouluissa monikielisten ohjaajien avulla.

Hankkeista on raportoitu kaupunginhallituksen iltakoulussa 18.4.2017. Loppuraportti valmistuu tammikuun 2018 loppuun mennessä. Lähes kaikki hankkeiden toiminnot saadaan juurrutettua perustoimintaan ja jatkorahoitus on turvattu joko kaupungin omalla tai hankerahoituksella.

Kuvio 7: Kotoutumisen erillismäärärahan hankkeet

Kotoutumisen määrärahan hankkeet 2016-2017

Lasten, nuorten ja perheiden palvelut

- Kotoklubi Kaneli / Leikki on kansainvälinen kieli 0,15 milj. Varhaiskasvatusvirasto, leikkipuistotoiminta
- Monikielinen ohjaaja -malli 0,35 milj. Opetusvirasto, perusopetuslinja

Turvallisuus, luottamus ja vuoropuhelu jalkautuvan nuorisotyön keinoin

- Safe Stadi 0,9 milj. Nuorisosiainkeskus

Osallisuus ja kotoutumisen tukeminen

- Kohtaamiskahvilat
- Tiedotus ja viestintä
- Kilpailutus kotoutumista täydentävien palvelujen ostosta
- Kohdennettu taide- ja kulttuuritoiminta
- Liikunnan ohjaus ja tuki 1,1 milj.

Kaupunginkanslia
Liikuntavirasto
Kulttuurikeskus
Kirjasto

Osaaminen edellä sujuvasti töihin

Oppimisen tuki, ammatillinen koulutus ja työllistyminen

- Stadin Osaamiskeskus 7,5 milj.

Opetusvirasto
Sosiaali- ja terveysvirasto
Kaupunginkanslia

Maahanmuuttajien työmarkkina-aseman parantamiseen varatun määrärahan käyttö

Kaupunginhallitus kohdensi päätöksellään vuoden 2017 talousarvioon 2 miljoonan euron määrärahan maahanmuuttajien työmarkkina-aseman parantamiseen. Määrärahasta kohdennettiin yhteensä 1 379 020 euroa. Määräraha jaettiin kaupunginkanslian, opetusviraston, nuorisosiainkeskuksen, ruotsinkielisen työväenopiston ja varhaiskasvatusviraston käytettäväksi.

Rahoituksen avulla on muun muassa kehitetty digitaalisia neuvontasovelluksia maahanmuuttajayrittäjiksi aikoville, edistetty pakolaistaustaisten yrittäjyyttä ja kehitetty yrittäjäperustaisen kotouttamisen konseptia sekä tarjottu kotivanhempien kielikoulutusta ja omankielisiä vertaisryhmätoimintoja. Lisäksi on tuettu kummitaiteilijatoimintaa Ole Hyvä Helsinki-hankkeessa.

6. Kansainvälisten osaajien asettautumisen tukeminen

International House Helsinki (IHH) on Helsingin kaupungin koordinoima hanke, jossa maahanmuuttajien työmarkkinoille sijoittumisen kannalta keskeiset neuvonta- ja viranomaispalvelut kootaan saman katon alle. Henkilöasiakkaiden lisäksi IHH palvelee yrityksiä ja työnantajia ulkomaiseen työvoimaan ja sen rekrytointiin liittyvissä kysymyksissä.

Palvelu on tarkoitettu kaikille hiljattain pääkaupunkiseudulle muuttaneille kansainvälisille asukkaille ja työnantajapalvelun toiminta-alueena on koko Uusimaa. Henkilöasiakaspalvelun pääkohderyhmään kuuluvat ulkomaalaistaustaiset henkilöt, jotka saapuvat seudulle työ- tai yrittäjyysperusteisesti sekä henkilöt, joilla on valmiudet työllistyä avoimille työmarkkinoille ilman laaja-alaisia tukitoimenpiteitä.

Palvelu käynnistyi joulukuussa 2017 Uudenmaan maistraatin tiloissa Helsingin Albertinkadulla. Hankkeen pilottivaiheen kesto on puoli vuotta, jonka jälkeen toiminta on tarkoitus vakiinnuttaa pysyväksi osaksi Helsingin palvelukenttää. Pilottiin osallistuvat kaupungin maahanmuuttajaneuvonnan lisäksi Uudenmaan maistraatti, Verohallinnon ja Kelan In To Finland -palvelu, Uudenmaan TE-toimisto, Helsingin seudun kauppakamari ja Eläketurvakeskus. Myöhemmin palvelutarjontaa laajennetaan kattamaan myös muiden toimijoiden, kuten Maahanmuuttoviraston, poliisin ja SAK:n maahanmuuttajien työsuhdeneuvonnan palveluita.

Kuvio 8. International House Helsinki-konsepti

Talent Boost- ohjelma

Helsinki on mukana valtioneuvoston yhteisessä ja työ- ja elinkeinoministeriön koordinoimassa Talent Boost -ohjelmassa, jonka tavoitteena on vahvistaa kansainvälisten osaajien houkuttelua Suomeen sekä Suomessa jo olevien kansainvälisten osaajien asiantuntemuksen kanavoimista yritysten kasvun ja kansainvälistymisen sekä innovaatiotoiminnan tueksi.

Tavoitteena on houkutella Suomeen kansainvälisiä osaajia ja hyödyntää heidän verkostojaan investointien hankkimisessa, auttaa yrityksiä hyödyntämään kansainvälisten osaajien verkostoja ja asiantuntemusta kasvussaan ja kansainvälistymisessään, luoda kansainvälisille osaajille avoimet ja yrittäjyyteen kannustavat työmarkkinat ja elinkeinoelämän toimintaympäristöt.

Helsinki on mukana laajasti erilaisissa kansainvälisissä verkostoissa. Helsinki johtaa Eurocities-verkoston 34-jäsenistä maahanmuutto- ja kotouttamisryhmää ja on aktiivinen EU:n kaupunkiohjelmatyössä (Urban Agenda) kotoutumiseen liittyvissä asioissa.

7. Muita ajankohtaisia

[Maahanmuuttajien Helsinki -sivusto auki](#)

Uusi www-sivusto kokoaa kaikki Helsingin kaupungin erityisesti maahanmuuttajille suuntaamat palvelut samalle sivustolle. Kohderyhmänä ovat helsinkiläiset maahanmuuttajat, kaupungin työntekijät ja muut maahanmuuttajia työssään neuvovat. Sivut on rakennettu käyttäjätestauksen pohjalta ja kieliversiot ovat suomi, ruotsi ja englantia. Lisäksi on perustettu New in Helsinki -Facebook-sivusto, jolla on yhteensä 7000 tykkääjää. Sivusto sijaitsee osoitteessa: <https://www.hel.fi/maahanmuuttajat/fi>.